

6.5 סקירת השערות אחרות

דעות רבות מתייחסות ליציאת מצרים: בצד אחד של קשת הדעות עומדות אלה **השוללות את התרחשותה**. אחריהן ניצבות אלה שלפיהן אכן התרחשה, אך אין לייחס לה משמעות דתית. דעות אחרות טוענות שהיו כמה גלי יציאה ממצרים, ויש הטוענות שהיה גל יציאה אחד, ולא רץ נכנסו בכמה גלים. וכמובן ישנן הדעות שמקבלות את הסיפור המקראי כפשוטו, וביניהן נכללת דעתי שלי. תקצר היריעה מלהציג את כולן, וודאי שלא לעומק.

להלן אציג מה מייחד את המחקר הזה.

אח"כ אציג קריטריונים שלאורם תוכל לבחון את התיאוריות האחרות¹. בהמשך אתייחס ל"תיאוריות" המופרכות על פניהן, ולסיום אתייחס למספר תיאוריות אלטרנטיביות.

6.5.1 השוואת מחקר זה לאחרים

6.5.1.1 תהליך המחקר

מחקר זה התפתח בשונה ממחקרים אחרים בתחום זה.

בתחילה, גיליתי ממצאים מסקרנים בתמונות לוויין של חצי-האי ערב. נסיון לברר את מהותם ברשת האינטרנט הראה שאין שום הסבר לריכוזיהם, זהות יוצריהם ולמטרת הקמתם. כשהיו בידי כמה אלפי ממצאים, הבחנתי שפיזורם אינו אקראי, אלא מיקומיהם יוצרים רצף. הנחתי שמדובר בתוואי נדידה של ציויליזציה כלשהי, ורק אז עלה בדעתי שמא מדובר בבני ישראל.

דהיינו, מחקר זה קושר את העובדות (הממצאים שכבר נמצאו) לעובדה אחרת (יציאת מצרים). לעומת זאת, התיאוריות האחרות מחפשות עובדות (שטרם נמצאו) על מנת לקשור אותן להיפותזה בלתי מוכחת (תוואי).

6.5.1.2 הבנת הגיאוגרפיה המקראית

הודות למחקר זה, יש בידינו לראשונה, גיאוגרפיה מקראית המבוססת על מידע מוצק ולא על השערות רופפות. הודות לכך אנו יכולים לזהות גם מקומות שאינם קשורים כלל ליציאת מצרים, ולגלות טעויות בזיהויים נוכחיים². המחקר הוכיח את תוואי המסע גם עפ"י מידע שאינו קשור ליציאת מצרים, וזיהה מקומות למרות שנקראו בשמות שונים בזמנים שונים.

6.5.1.3 פענוח התוואי כולו

להבדיל מתיאוריות אחרות, שבהן נטען זיהוי של אחת, שתיים או שלוש מתוך עשרות חניות המסע, מחקר זה **פיענח את כל תוואי המסע וזיהה את כל החניות**. יתירה מכך, כל אחד מהזיהויים מגובה **בהוכחות** רבות ולא בהכרזה בעלמא.

¹ אציין שאף תיאוריה אלטרנטיבית אינה מתימרת לזהות **את כל החניות**. לכל היותר משוערים מיקומי ים-סוף, הר-סיני וקדש-ברנע, וגם אלה ללא הוכחה של ממש, אלא כהשערה מנומקת בחצי פה. לכן, אציג קריטריונים לבחינת הזיהויים המשוערים הללו בלבד, שהרי אין טעם להציג קריטריונים לבחינת מקומות שאפילו אינם משוערים!

² אחד המאפיינים המעידים על טיבה של תיאוריה הוא יכולתה לחזות תצפיות חדשות מבעוד מועד (Predictive power). ספרי "הגיאוגרפיה המקראית", המבוסס על מסקנות מחקר זה, מציג זיהויים גיאוגרפיים (וגם טעויות) מעבר לכל ספק.

6.5.1.4 פיצוח השאלות הקשות באמת

התוואי מסביר את המניעים לאירועים המתוארים במקרא. ובמיוחד, הוא מסביר למה לא חדרו לארץ מדרום, למה נדרשה הסכמת אדום, ולמה נאלצו לעקוף אותה באופן בלתי מתוכנן. לעומת זאת, כל התיאוריות האחרות נכשלות כבר בשלב קביעת תוואי המסע, שלא לדבר על מענה לשאלות ה"למה".

6.5.1.5 המקומות שבהם המסע עבר

הוב התיאוריות האחרות טוענות שבני ישראל נדדו בחצי-האי סיני (להלן "אסכולת סיני"), בעוד שמחקר זה מוכיח שעיקר הנדידה היה בחצי-האי ערב. בנוסף, מחקר זה מוכיח שהתוואי עבר **ממזרח לגוש אדום-מואב** (ראה הפרק "המעקף"). ככל הידוע לי, זהו המחקר הראשון והיחיד שמציע תוואי זה.

6.5.1.6 איכות וחוק הראיות

האם זה מפתיע שלא נמצאה אפילו הוכחה פוזיטיבית אחת לנכונות התיאוריות מאסכולת סיני? לא מצאו כלום כי חיפשו במקום הלא נכון. לעומת זאת, מחקר זה מצא אלפי אתרים בחצי-האי ערב ובמזרח ממלכת ירדן דהיום. בעתיד, כשיערכו מחקרי-שטח, יימצאו בכל אתר כזה ממצאים ארכיאולוגיים רבים¹.

6.5.1.7 תאימות למקרא

כל תיאוריה מדעית צריכה לקיים תנאי יסוד: חייבת להיות תאימות מוחלטת בין התיאוריה לבין המציאות, כלומר אסור שאפשר יהיה להביא דוגמה נגדית, שלגביה התיאוריה מתבררת כשגויה. מחקר זה תואם את הטקסט המקראי ואפילו מציג עשרות אלפי ממצאים. לעומת זאת, **המקרא סותר** את התיאוריות האחרות (כלומר יש הרבה דוגמאות נגדיות), ובנוסף אין אפילו ממצא אחד כראיה לנכונותן.

6.5.2 קריטריונים לבחינת זיהוי ים-סוף

בגוף הספר, בפרק **ים-סוף**, הבאתי קריטריונים כלליים לבחינת זהות הים. כאן אתמקד בתיאוריית האגמים. ראשית, מטרת שינוי הכיוון הפתאומי, מאיתם אל פני-החירות, היתה להראות למצרים את גדולתו של ה': *וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֵינִי ה' .* היא לא היתה מושגת באגמים, שאין קושי רב לחצות אותם, אלא בים עמוק וסוער. שנית, *וְאֵינִי עֹשֶׂה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֵצִיּוֹן גִּבֹר אֲשֶׁר אֶת אֲלוֹתָ עַל שְׁפַת יַם-סוּף בְּאֶרֶץ אֲדוֹם*. ראה הפרק הנ"ל. שלישית, שלמה המלך לא היה בונה אניות באגם, לנוכח כוונתו האיסטרטגית לסחור עם מדינות רחוקות. רביעית, הטענה שמדובר באגם רדוד, שמיימו הוסטו זמנית (עקב שפל), סותרת את המקרא, המציין:

← *וַיָּבֹאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בִּיבְשָׁה, וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם וּמִשְׂמָאלָם* (שמות יד 22).

← *וּבְנֵי-יִשְׂרָאֵל הִלְכוּ בִיבְשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם, וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם וּמִשְׂמָאלָם* (שמות יד 29).

כיצד יכול שפל (המתבטא בהתנמכות מפלס מים) ליצור חומה של מים?? תיאורית האגמים סותרת את ההיגיון: גאות ושפל נגרמים ע"י כוח המשיכה של הירח (וגם השמש) הפועל על מי האוקיינוסים שעל פני כדור הארץ. משיכת המים כלפי הירח בצד אחד של הכדור (גאות) גורמת לירידת פני המים בצידו האחר (שפל). מסיבה זו לא תיתכן תופעת גאות/שפל באגם, ששטחו קטן והוא סגור מכל צדדיו. אבל אפילו אם נאמר שהיה שפל, האם לא כל מי האגם גאים ושפלים בו זמנית? נניח שמים התפנו ממקום אחד של האגם עקב שפל, לאן בדיוק הם הלכו? והכי חשוב, השמש והירח עדיין עימנו גם כיום. מדוע, אם כן, אין אנו רואים גאות ושפל כאלה גם כיום? מדידות בנות מאות שנים בגופי המים המדוברים (מפרץ אילת, מפרץ סואץ, ימת ברדוויל או האגמים המרים), הוכיחו שאין בהם תנועות גדולות של גאות ושפל. אפילו הים התיכון קטן מדי לצורך זה!

¹ גם בהווה יש בידינו הוכחות מהשטח, אם כי החוקרים לא היו מודעים לכך שהממצאים קשורים ליציאת מצרים.

6.5.3 קריטריונים לבחינת זיהוי קדש

6.5.3.1 קדש בעניין כדרלעומר

- ❖ מטרת כדרלעומר היתה להכניע מחדש את ערי הכיכר. אם כך, מה חיפש בעין-קודיראת??
- ❖ המקום קדש צריך להיות על תוואי כדרלעומר, שכולו ממזרח לירדן, ובאופן ספציפי בשעיר
- ❖ המקום קדש צ"ל סמוך לאיל פארן, שבקצה מדבר פארן
- ❖ המקום קדש צ"ל בקרבת עמלקים כי שם הוא היכה את *שָׁדָה הָעַמְלָקִי*¹!

6.5.3.2 קדש בעניין אברהם והגר

- ❖ המקום קדש צ"ל קרוב לבאר לחי-רואי
- ❖ המקום קדש צ"ל קרוב לברד

6.5.3.3 קדש בעניין יציאת מצרים

בהגעה הראשונה:

- ❖ המקום קדש צ"ל במרחק 11 יום מחורב
- ❖ המקום קדש צ"ל קרוב לליבנה, רימון פרץ וריתמה מחד גיסא, ולהר שפר, חרדה ומקהלות מאידך
- ❖ המקום קדש צריך להיות הן במדבר צין והן במדבר פארן²
- ❖ צריך שקדש לא תהיה קרובה לפלשתים, כי אלה לא מוזכרים על ידי המרגלים³
- ❖ המקום קדש צ"ל קרוב למקום העמלקי⁴ והכנעני, שהיכו את המעפילים

בהגעה השנייה:

- ❖ קבר מרים צריך להימצא בקדש: *וַיֵּשֶׁב הָעַם בְּקִדְשׁ, וַתִּמַּת שֵׁם מְרִיָם וַתִּקְבֶּר שָׁם.*
 - ❖ נס המים בקדש: צ"ל בקדש מקור מים גדול, כי העם ישב שם ימים רבים. ראה *צריכת המים*.
 - ❖ המקום קדש צ"ל הן על דרך האתרים והן על דרך המלך.
 - ❖ המקום קדש צ"ל קרוב לדרך ים-סוף. ראה *הלולאה הראשונה והלולאה השנייה*.
 - ❖ המקום קדש צ"ל בגבול אדום: *וְהָיָה אֲנַחְנוּ בְּקִדְשׁ עִיר קִצָּה גְבוּלְךָ, וְכֵן: וַיֵּצֵא אֱדוֹם לַקְרָאתוֹ.*
 - ❖ המקום קדש צ"ל סמוך להור ההר: *וַיִּסְעוּ מִקְדָּשׁ וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה הַר הַהָר.*
 - ❖ המקום קדש צ"ל קרוב לצלמונה ולפונון, ואלה מזוהים בוודאות.
- בנוסף לכל הנ"ל, עליך לשאול את עצמך את השאלות שהוצגו בפרק *הפרכת הזיהוי השגוי של קדש*. מעבר לכל אלה, עליך להביא בחשבון גם דרישות אחרות הנובעות מאיזכורי קדש בהקשרים נוספים.

¹ שים לב שהממצאים המוקדמים ביותר שנמצאו בעין-קודיראת מתוארכים מאוחר יותר מיציאת מצרים, כך שמוכן מאליו שלא היה במקום התיישבות בימי כדרלעומר (הרבה מאות שנים לפני כן).

² *וַיִּתְּרוּ אֶת הָאָרֶץ מִמְדָּבָר צִן* וכן: *וַיָּבֹאוּ אֶל מִשְׁהָ אֶל אַהֲרֹן וְאֶל כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מְדָבֵר פָּאֵרֶן קִדְשָׁה*

³ טיעון זה לבדו יכול להספיק בכדי לפסול את עין-קודיראת, משום שמקום זה קרוב לטריטוריה הפלשתית.

⁴ *עַמְלָק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב, וְלִדְבָרֵי ה': וְהָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּעַמְקָה, וּמִשָּׁה: כִּי הָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם. וְכֵן: וַיִּרְד הָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהַר הַהוּא...*

6.5.5 ההשערות האלטרנטיביות

כך לרוב נוצרת "תיאוריה": החוקר מציע "תוואי", ועליו הוא מנסה לשזור נקודות (נוה מדבר, באר וכו'), בתקווה ליצור רצף מתאים לנאמר במקרא (ראינו לעיל שחלק מהחוקרים לא עשו גם את המינימום הזה).

באף אחת מהתיאוריות שבאסכולת סיני לא תמצא אפילו הוכחה אחת ולו לגבי נקודה אחת. עוד גרוע מכך המצב לגבי האזורים שבין אותן נקודות, שלגביהם החוקרים פוטרם עצמם מהתייחסות כלשהי. אין שום התייחסות לבעיות זמינות מים, עבירות שטח, לוחות זמנים וכיוצא באלה. אין התייחסות גם להתרחשויות (סירוב מלך אדום, המלחמה במלך ערד, נחש הנחושת וכו').

בדר"כ החוקרים הסתפקו רק בקביעת מקומו של הר-סיני. אציין להלן מס' קריטריונים לבחינת זיהוי כזה:

- ❖ הר סיני נמצא במדיין (הנמצאת בערב), וזאת עפ"י הרבה מקורות, שהובאו בהרחבה בפרק הר סיני.
- ❖ המקום מוכרח להיות רחוק משליטה מצרית. אזכיר שכל חצי-האי סיני היה בשליטה מצרית!
- ❖ החנייה למרגלות הר סיני ארכה כשנה. מכאן שהמקום צריך להיות מספיק נרחב לחניה ממושכת של מליוני איש, וצריכים להימצא בו מקורות מים מתאימים (ראה נספח האוכלוסין).
- ❖ ליד הר-סיני אמורים להימצא שרידים ארכיאולוגיים, המלמדים על נוכחות מליוני איש במשך שנה. הרים רבים הוצעו כזיהויים של הר סיני. להלן אסקר רק את שלושת "הפופולריים": ג'בל מוסא (סנטה קתרינה), ג'בל סין בישר והר כרכום.

6.5.5.1 ג'בל מוסא

המסורת הנוצרית מספרת כי המלכה הלנה, אמו של הקיסר קונסטנטינוס, התנצרה וסיירה בארץ הקודש והיא שזיהתה את הר סיני בג'בל מוסא, אך זיהוי זה אינו מבוסס כלל.

הסביבה ההררית אינה מתאימה לחנייה ממושכת (שנה) של מליוני אנשים, ואין בה גם מקורות מים. למעשה, מקום זה לא מתאים לתיאור המקראי משום בחינה שהיא.

איור 610: תצפית מג'בל מוסא

6.5.5.2 ג'בל סין בישר

בספר "קדמוניות נופי ארץ-ישראל", פרופ' מנשה הראל (ז"ל) הציג תיאוריה ולפיה הר סיני הוא "ג'בל סין בישר" וים-סוף הוא האגמים המרים. אך בטרם הצגת התיאוריה שלו, הוא טורח ופוסל קבוצה שלמה של תיאוריות, עליה נמנה מחקר זה, שלפיהן הר סיני נמצא במדיין. לצורך הדיון אביא את דבריו, **מילה במילה**:

תיאוריית מדיין ואדום

הר סיני לא יכול להיות ממוקם בהרי מדיין ואדום, משום הנימוקים הבאים:

- המרחק מארץ גושן אל הר האלוהים במדיין או באדום הוא כ-450 ק"מ - טווח שאיננו מציאותי כל עיקר לדעתו.
- דומה שהחוקרים הממקמים את הר סיני במדיין או באדום אינם עוסקים בזיהוי עקיב של תחנות המסע השונות של בני ישראל במדבר. התחמקות מזיהוי תחנות חשובות בדרך המסע גורמת לכך שתיאוריה זו לוקה בחסר.
- "דרך שלושת ימים במדבר" ו-"רק הרחק לא תרחיקו לכת" אל הר האלוהים, אינם מתאימים למדיין ולא לאדום.
- לפי המקרא, הפציר משה בחותנו יתרו וביקשו להמשיך ללכת עם בני ישראל לכנען. תשובת חותנו הייתה: "לא אלך, כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך", משמע שהר סיני לא היה בתחום ארצו ומולדתו של יתרו, במדיין.
- בשירת הים (שמות טו) נזכרים פלשת, אדום, מואב וכנען, אך לא מדיין. מכאן שבני ישראל לא היו במדיין.

עד כאן דברי הכותב. אתייחס לטענותיו אחת לאחת:

- המסע הגיע להר סיני לאחר חודשיים מיום היציאה ממצרים (ראה **שמות יט, 1**). אם כן, הם הלכו 450 ק"מ בכ-60 יום, כלומר 7.5 ק"מ ביום בממוצע. מה אינו מציאותי בכך? זה מרחק הליכה של שעתיים!
- דווקא התיאוריות, שלפיהן הר סיני נמצא בחצי-האי ערב, הן אלה המפורטות ביותר. צר לי במיוחד שהכותב ייחס כוונת "התחמקות" למחקרים מעמיקים. בהמשך נשוב ונתייחס לעניין זה.
- שים לב! משה אינו אומר שילכו למקום המרוחק שלושה ימים **מגושן**, אלא "דרך שלושת ימים **במדבר**". הוכחתי **בנספח מדבריות** ש-"המדבר" הוא מדבר פארן, ולכן אין כאן סתירה כלל.
- כאן הכותב טוען שהר-סיני איננו במדיין. ובכן, הוא עצמו משתמש בנימוק שהר סיני היה במדיין, בבואו להפריך את "התיאוריה הדרומית", כלשונו (עמ' 566, סעיף ה'). **כיצד הוא טוען דבר והיפוכו**? ובעניין יתרו הכותב שוגה שגיאה גסה: יתרו חזר לארצו כבר מרפידים: **וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֶת חֹתְנוֹ, וַיֵּלֶךְ לוֹ אֶל אֲרָצוֹ (שמות יח)**. כמעט שנה אחר כך, משה הציע לחובב, (בנו של יתרו!), להצטרף למסע, וזה סרב: **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבֵב, בֶּן רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה: נִסְעִים אֲנַחְנוּ אֵל ... (במדבר י, 29)**. ועתה למהות: יתרו וחובב המדיינים פגשו את משה ברפידים, המרוחקת 120 ק"מ בקו-אווירי ממדיין. סירובו של חובב התרחש כשהעם חנה במדבר סיני, כלומר עוד יותר רחוק ממדיין. לנוכח המרחק הרב ורכס הרי חורב החוצץ בין המקומות, ובמיוחד לנוכח ההבדלים שבין מדבר סיני הצחיח לבין אקלימה הנוח של מדיין, השימוש במונח "ארץ" הוא סביר בהחלט.
- טענת הכותב היא שמכיוון שמדיין אינה נזכרת בשירת הים, הרי שמסע לא עבר שם. ניתן להפריך טענה זו בקלות רבה. ראשית נתבונן בפסוקים הרלוונטיים:
שָׁמְעוּ עַמִּים יַרְגִּזוּן, חֵיל אַחֲזוּ יִשְׁבִּי פִלְשֵׁת. אִז נִבְהָלוּ אֱלֹפֵי אֲדוֹם, אֵילֵי מוֹאָב יִאֲחָזְמוּ רַעַד, נִמְגּוּ כָל יִשְׁבֵי כְנָעַן. תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה נִפְחָד ... עַד יַעֲבֵר עֲמָךְ ה'...
האם שירת הים אמורה לציין את **כל** המקומות בהם המסע יעבור? למשל, גם הר סיני אינו נזכר בשירת הים, וגם לא ממלכות האמורי. האם הכותב יטען שבני ישראל לא היו גם שם?

עד כאן הדיון בנסינו של הכותב לפסול תיאוריות של אחרים.

כעת נבחן את השערתו שלו, לגופה.

בפרק "התיאוריה שלי" (בעמ' 568), פרופ' הראל מציג את השערתו.

568 קדמוניות נופי ארץ-ישראל
 ד. לפי המקרא, המצד מסד בחותמו יחד וביקשו להמשיך ללכת עם בני ישראל לנגב. תשובתו הותנה היות (במדבר י' ל), משמע שהר סיני לא היה בשרידת הים (שמות טו ז) מדין. מכאן שבני ישראל לא היו

איור 216. חמשת הר סיני ביום, המוזהב על אפיקים עשירים של

התיאוריה שלי

רומה שיש לחפש את הר סיני בגב שפמורת ליד סואץ. כנראה זה בתצפית הרי סיני. בסביבת הגבול הים, שטחי מרה, ואף שדות למאורשת הנוכרים במקרא ול הלל, א. חבל זה רחוק מירדן ארץ א. ואי איסור ומצא במת העמים השמיים, שביקשו את נבנו כאן, כאמור, מצודות צבאיות ג. מנישת אהרן, שיטב במצא על-ידי הר האלוהים: "ראם ה' א בהר האלוהים..." (שמות ר' כו) ד. מיקומו של נחל איסור מ הראשונים הנוכרים במקרא, כלו לחואי דרך המסע, גם על-ידי שמות "שמות" אס מניחים שירידים נמצאת בהר הרי שבואדי איסור מתנשא ה הוא נמצא במרחק 50 ק"מ מסי 1. משמעותה של המילה קץ שבעל-פה, וסודו של קץ בעד בשורה טובה, משמעות המילה בערבות היא אום. כלומר: משם האום, ושם זה מרמז על מתן רחמי תצ"הא סיני, מדין וארזם בערבות קן או קן שלע.

569 היאמות יהודית במדברות יהודה, ננגב, בארזם ובסיני

570 קדמוניות נופי ארץ-ישראל

איקרד וכו' שבעה אתרים. הגבול בהם ביקר. בכל האתרים נלקטו חרסית מתק חרשת ארכיאולוגיות.¹¹ נתגלו בעין אבו סלכני אחד מתקופת הברונזה התיכונה נכסיות ומחובות ערבות, קדמונית, חרש על חשיבות הנחל בדרך העתיקה, ואולי 3. מיקומו של ההר מתאים לבקשת א אחכם הבחנת להי אלוהים כמדבר, רק (שמות ח' ח). כלומר: פרעה מבקש מ מתאים גם למרחק הנזכר במקרא. יד נא דרך שלוש ימים במדבר ונבואה ש שטמעות "דרך שלוש ימים" במקרא משמע מרחק קטן, נוכח כבדראש ל המרחק ממצא האגמים ועד ההר הוא שלוש ימים: כ"5 ק"מ ביום, שהיא "שלוש ימים" מדי במקרא על נות אנלוגיה לנרדת בני ישראל לחבל ואר שהיה נכון במצרים, נידון על-ידי קץ 1766 שטט זה מצרים, חסה ברמת ארץ 4. במקום זה מצויים שלע ניד מן לפסלם בצורת לוחות על נקלה, נראה ש בעלותו לור סיני (שמות לב טרסו: לד) היו עשויים להציעות סלעו הניח של ה הניחם של דרום סיני או סלעני הבולת 5. בני ישראל חנו ליד הר סיני במ בזכות המרעה המצוי בנאיאת החרים הן יחסי, כשל שטחי המרעה הקטנטנים הפ בערבות הוא צארת איתם, שירישו ישראל בו. ובמקן שזהו, נטראה, מדבר

הדרך אל קדש-ברנע

המשך המסע מרמז גם הוא על מיקומו ההתנת: קביות התאמה, חצרות והם

571 היאמות יהודית במדברות יהודה, ננגב, בארזם ובסיני

שבמרחק כ"20 ק"מ מגבול קן בקר מורה, מואדי איסור, ישנו מדין נוה מדבר ששכו הערבי עין רסקה, הוזה, נטראה, לתנת המקראית החמה. במשך המסע נאמר: "תסע מתרוב ותלך את כל-המדבר הגבול והנורא הוא אשר ראייתם דרך הר האמורי, כאשר צוה ה' אלהינו אותנו, ונבוא עד קדש-ברנע" (דברים א יט) המדבר הגבול והנורא ללא כל נאות מדבר, והר האמורי, שאפשר נטראה לזהותו עם הרי הנגב המרכזי שפמורת לקדש-ברנע, מוכילים אותו למסקנה שהכוונה למדבר החמאה, המשתרע בין הרי ארץ-אנה ועין קרנאת - (הוא קדש-ברנע), המרכיב מחצץ מדבר, הוא השומם, האיום, העקר והרחב מבין מדברות סיני. ככתוב: "אחר עשר יום מחרב דרך הרי-שעיר, עד קדש-ברנע" (דברים א ב), הך הרגשת הר שעיר, המוזהב עם נבל ארץ-ערה שמשפח-מערב לאלת ביקר ועד עין קודיראת הוא 200 ק"מ, המתאים למדי המרה "את-ישע" יום מחרב."

אתרי שבני ישראל התיישבו בקדש (עין קרס), הסמוכה לעין קודיראת (קדש-ברנע), הם הסתכסכו עם שבטים (במדבר יד מה; דברים א מד), והנורא מלחמה בינם לבין הקואליציה של העמלקים, הנבענים והאמורים שישבו בחבל קדש-ברנע, שהסתיימה בניצחון הקואליציה של יושבי הארץ הואת. מלחמה זו ניטשה על ההגנתיה על מקורות המים של עין קודיראת וקצימה, על השליטה על דרך המסע "דרך שור", שקישרה את נגב עם מצרים, וכן על שדות המרעה שפצפן-ימיים לקדש-ברנע. המכונים במקרא שדה העמלקי (בראשית יד ז), הובסה זו גרפה למלחמה עם סלך ערד: "וישפע הנבעני סלך-ערד יושב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים, וילחם בישראל וישב ממנו שכי" (במדבר כא א), כישלון נוסף זה הביא לכך שבני ישראל נדדו במדברות סארן ועין במשך 38 שנים (דברים ב יד). לבסוף נאלצו בני ישראל לבקש רשות מעבר בארזם, (במדבר כ ז), ואחר כך בארזו של סיחון סלך האמורי אשר בעבר הירדן המזרחי (במדבר כא כא-כב), כדי להגיע למנען.

סיכום

אם ננסה את דרך המסע של בני ישראל ממצרים לארץ כנען, על-ידי החוב במקרא, בהתאם למבנה הגיאוגרפי של צפון סיני והנגב, על-ידי הממצאים הארכיאולוגיים ועל-ידי ריכזי הנודדים במדבר, תתקבל התמונה הבאה: צפון סיני והנגב מורכבים מרצועות איך ברורות, שסיוותן מודרם-מערב (מגבול מצרים) לצפון-מזרח (לארץ כנען):

איור 611: התיאוריה של פרופ' הראל - ארבעה עמודים מחזיקים את התיאוריה כולה!

לנוכח דבריו הנוקבים בסעיף ב' לעיל, היה צפוי שיציג בפנינו **שפע** של "תחנות חשובות בדרך המסע". הרי זה מה שהוא דורש מחוקרים שאינם "מתחמקים", אך הוא עצמו אינו מזהה אפילו תחנה אחת!!¹ אך יתירה מכך, הכותב אינו מוכיח את השערתו. כ"ראיה" **יחידה** הוא מצטט את יוספוס פלביוס.

2. לפי יוסף בן-מתתיהו (קדמוניות היהודים ב, יב א, ג, ה א), היה הר סיני הגבוה מבין ההרים שבסביבתו. גובהו של צ'פל סין בלישר 618 מטר מעל-פני הים בלבד, אך למרות זאת הוא ההר הבולט ביותר בסביבתו. ואכן, רוב החוקרים מודגישים את הזדקרותו של הר זה מעל פני סביבתו, עד כדי כך שהוא שימש ציון דרך להולכי הרגל ולנוסעים בים-סוף כאחד. על נמיכות קומתו של הר סיני אנו קוראים: "שהרי הקב"ה הניח כל ההים וגבעות והשרה שכנינו על הר סיני, ולא

God, before one more remote. When he had said this, he ascended up to Mount Sinai; which is the highest of all the mountains, † that are in that country, and is not only very difficult to be ascended by

איור 612: דברי פרופ' הראל מול דברי יוספוס פלביוס

מצד אחד הוא מציג כראיה את דברי יוספוס (סיני הוא ההר הגבוה ביותר בארץ ההיא), אך מצד שני הוא אומר שג'בל סין בישר הוא אמנם **נמוך**, אבל אין זה נורא כל כך, כי הוא בולט מעל לסביבתו.

אך האם העובדה שהר כלשהו הוא גבוה מוכיחה את זיהויו כהר סיני??

האם לזאת יקרא "הוכחה"??

¹ הוא אמנם מתייחס לקדש (עין-קודיראת) אבל גם את הזיהוי השגוי הזה יש לזקוף "לזכות" חוקרים אחרים ולא לזכותו.

6.5.5.3 תיאוריית הר כרכום

פרופ' עמנואל ענתי משער שהר כרכום הוא הר-סיני (באתר זה מוצגים טיעוניו וראיותיו, כמופיע בספרו) אך ורק בגלל שעל ראש ההר נמצאו ציורי סלע ואבנים מסודרות (לטענתו פרהיסטוריים).

איור 615: הר כרכום ומיקומו על המפה

רבים מתנגדים לתיאוריה זו, מסיבות רבות וטובות, שכן היא "מרחפת" בעולם משלה. ברצותי להתייחס אליה אני נתקל בקושי. הדבר דומה לנסיון להפריך אגדת ילדים. הרי יש אינספור דוגמאות לחוסר ההתאמה בין האגדה למציאות עד שאתה מתקשה לבחור במה להתחיל.

❖ הוא מקדים את יציאת מצרים ב-1000 שנים רק כדי שתתאים לתיאוריה שלו. הוא אומר:

I know this will drive everyone crazy.

But I am right. I'm sure of it.

❖ הכותב אינו מזהה את ים-סוף, וגם לא מציע זיהויים לאף חניה אחרת. הוא אינו מצג תוואי למסע, אין הוא מסביר כיצד ומהיכן הגיעו למקום בלתי הגיוני זה, וכיצד עזבו אותו ולאן.
❖ המקום הררי, ואינו מסוגל להכיל מליוני איש אפילו לחנייה קצרה. גם אין בו מקורות מים.
❖ באיור הסמוך נראה מיקומו של הר כרכום. הייתכן שהר סיני נמצא בתוך גבולות הארץ?
❖ לדעת הכותב קדש היא בעין-קודיראת. עפ"י

המקרא, כשהמסע יצא מהר סיני לכיוון הארץ הוא הגיע אל קדש. אבל אם המסע נמצא כבר בהר כרכום (לכאורה הר סיני), מדוע לא נע משם ישירות אל תוך הארץ (צפונה) אלא דווקא התרחק לכיוון עין-קודיראת (מערבה)??

❖ המרחק מהר-סיני ועד קדש אמור להיות יותר מ-200 ק"מ (11 יום). לעומת זאת המרחק בין הר-כרכום לעין-קודיראת הוא 50 ק"מ.

בזאת אסתפק. הצגתי לעיל רשימות מפורטות של קריטריונים לבחינת הזיהוי של קדש ושל הר-סיני, ותיאוריה זו לא מתאימה אפילו למינימליים שבהם.